

El “Caçador de paraules” del 25 de febrer es va dedicar al lèxic relacionat amb la roba. A part de les nombroses frases fetes, la majoria de les quals han traspassat el camp semàntic que les va originar, em va entusiasmar la profusió d'epònims que existeix en aquest àmbit. Alguns d'aquests epònims es van comentar en el programa de TV3 i n'hi ha d'altres que també són sobradament populars.

Segons el diccionari, un epònim fa referència a un personatge real o fictici el nom del qual designa un poble o una ciutat o país, tota una època o un moviment literari, artístic, etc. També es refereix a un personatge el nom del qual és aplicat a la representació d'un fet abstracte, normalment una qualitat o un defecte que posseeixi aquest personatge. És a dir, un epònim és un terme comú l'origen del qual es troba en un nom propi que pertany a algun personatge amb alguna qualitat o “accessori” que el caracteritza i que ha quedat immortalitzat gràcies a la pervivència de l'epònim en qüestió. Màrius Serra defineix els epònims d'una manera encara més gràfica i diu que són “noms propis disfressats de mots comuns”.

I tornant al tema del programa que he esmentat al començament, déu n'hi do dels epònims que ens posem a sobre... Si es gira mal oratge, per exemple, correm a posar-nos una rebequeta, és a dir una rebeca, una jaqueta de punt curta fins a la cintura, sense coll i cordada per davant. Aquesta peça de vestir ha rebut aquest nom perquè era la que duia la protagonista de la pel·lícula d'Alfred Hitchcock *Rebecca* (1940). Resulta que aquesta mena de jaqueta, el nom de la qual és un epònim, és una variació d'una altra peça de vestir també batejada amb un altre epònim; diguem que una rebeca és un càrdigan cenyit, i, per tant, un càrdigan és també una jaqueta de punt, amb mànigues i cordada per davant. L'origen d'aquest mot l'hem d'anar a buscar en la identitat del general britànic James Thomas Brudenell (1797-1868), que era el setè comte de Cardigan.

Però encara en podem trobar més. A l'hivern, a sota de la faldilla d'un uniforme d'escola, les noies hi poden dur uns leotards, és a dir unes mitges gruixudes, de punt o de llana, que arriben fins a la cintura, com les que duia l'acròbata francès Jules Léotard (1838-1870) per efectuar els seus números. I encara podríem esmentar, només per destacar alguns exemples paradigmàtics de denominacions tèxtils, el coll Nehru, el coll Perkins o les “sabrines”, epònim, aquest darrer, que no té un ús generalitzat ni gaire conegut, ni s'ha incorporat al lèxic comú, i no podem saber si ho farà algun dia.

El coll Nehru, que és un coll alçat i amb una petita obertura al davant, va ser popularitzat pel primer ministre de l'Índia Jawaharlal Nehru (1889-1964).

I si abans ja hem fet referència a una peça de vestir batejada amb el nom d'un personatge cinematogràfic, la rebeca, amb les denominacions “coll Perkins” i “sabrines” queda clar el paper del cinema com a marcadors de tendències i de modes, en primer lloc, i com a font d'epònims i immortalitzador de termes i referències, en segon lloc. Es veu que la Sabrina interpretada per Audrey Hepburn, en la pel·lícula homònima del 1954, duia unes sabatetes de l'estil de les conegudes popularment com a “ballarina”, “francesetes”, “parisines” o, en castellà, “*manoletina*”, i en

alguns àmbits, aquest model de sabata es coneix ja justament com a “sabrina”. I he deixat per al final la meua denominació preferida, el coll Perkins, que és un tipus de coll mig alt i girat que caracteritzava el jersei que l’inquietant Norman Bates (interpretat per Anthony Perkins) duia a la també hitchcockniana *Psicosi*.